

Сонце сходило над вихололими за довгу зиму полями, сідало за обрій кольору крові й не впізнавало землю. Чорне вороння зграями ширяло над селами, заціпенілими в темному смертному сні. Танули на обширах України важкі сніги весни 1933 року, являючи світові трупний сморід...

Чи була того року весна? Чи прилетіли до знайомих людських осель довірливі лелеки? Чи співали травневими ночами у вербах над річками солов'ї? Ніхто того не пам'ятає, пам'ятають інше...

Голодний, проклятий тридцять третій рік...

Голодуючі сім'ї їли кукурудзяні качани і стебла, просяне лушпиння, сушену соломку, трави, гнилі буряки, картопляне лушпиння, стручки акації, а також м'ясо домашніх тварин і дохлих коней, навіть людей...

Ще й досі бачу перед очима картину: "Пес то наближався, то застигав на місці і довго, мов зачаклований, глядів на кусок їстівного в руці брата. Зрештою, той кусок спокусив переступити через поріг, в нешироко відкриті двері, що зачинилися враз. Брат ударив качалкою враз, і приголомшений пес, заскавучавши, припав до землі. Мати накинула йому на голову мішок. Почала бити поліном, пес підскочив, вирвався з мішка і почав метатися по снігах.

Всі діти, а нас було тоді трьох, затрусилися від жаху. А тим часом мати чим дуж біла пса: бачачи, що це одно осталося, бо інакше він покусав, а не дасться в руки, ще в хату вскочить і виб'ється через вікно, зоставивши всіх голоднішими, ніж сам.

Пес осів... Востаннє він смикнувся і впав, тонко поскімливши. Мати ножем, що приніс брат, дорізала пса, хоч як було трудно. Втратила дихання і сполотніла. Підвелася напівпритомна.

Патрала, перемивала до вечора, варила псятину, що бридко несмачною виявилась! Та голод став дужчий, ніж відрада до погані: всі в хаті їли її..."

А скільки ще таких картин довелось побачити, пережити...

Все це робив тридцять третій рік, який завдав Україні найтяжчих втрат, коштував нації мільйони людських життів, у тому числі й материнських, дитячих...

*с. Люб'язів*

Русило Ганна Григорівна, 1925 р.н.

*2007р*